

Gabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Id-Disa' Awla)

21 ta' Marzu 2024*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Protezzjoni tal-konsumaturi – Kuntratti ta' kreditu għall-konsum – Direttiva 2008/48/KE – Artikolu 3(g), Artikolu 10(2)(g) u Artikolu 23 – Spiża totali tal-kreditu għall-konsumatur – Assenza ta' indikazzjoni tal-ispejjeż rilevanti – Sanzjoni – Direttiva 93/13/KEE – Klawżoli ingusti fil-kuntratti konklużi mal-konsumaturi – Artikolu 3(1), Artikolu 4(2), Artikolu 6(1) u Artikolu 7(1) – Il-punt 1(o) tal-Anness tad-Direttiva 93/13 – Servizzi anċillari għal kuntratt ta' kreditu – Klawżoli li jagħtu lil konsumatur li jixtri dawn is-servizzi prijorità fl-eżami tal-applikazzjoni għal kreditu tiegħu u t-tqegħid għad-dispożizzjoni tas-somma mislufa kif ukoll il-possibbiltà ta' differiment jew ta' bidla fil-pagamenti mensili tal-kreditu permezz tal-hlas ta' spejjeż addizzjonali”

Fil-Kawża C-714/22,

li għandha bħala suġġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mis-Sofijski rayon sad (il-Qorti Distrettwali ta' Sofija, il-Bulgarija), permezz ta' deċiżjoni tal-21 ta' Novembru 2022, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fit-22 ta' Novembru 2022, fil-proċedura

S.R.G.

vs

Profi Credit Bulgaria EOOD,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Id-Disa' Awla),

komposta minn O. Spineanu-Matei (Relatriċi), Presidenta tal-Awla, S. Rodin u L. S. Rossi, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: J. Richard de la Tour,

Registratur: R. Stefanova-Kamisheva, amministratriċi,

wara li rat il-proċedura bil-miktub u wara s-seduta tal-15 ta' Novembru 2023,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ippreżentati:

– għal Profi Credit Bulgaria EOOD, minn H. Hinov, M. Voynova, advokati, u K. Vonidova-Milcheva,

* Lingwa tal-kawża: il-Bulgaru.

– għall-Kummissjoni Ewropea, minn N. Nikolova, I. Rubene u N. Ruiz García, bħala aġenti,

wara li rat id-deċiżjoni meħuda, wara li nstema' l-Avukat Ġenerali, li taqta' l-kawża mingħajr konkluzjonijiet,

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-Artikolu 3(1), tal-Artikolu 4(1) u (2), tal-Artikolu 6(1) u tal-Artikolu 7(1) tad-Direttiva tal-Kunsill 93/13/KEE tal-5 ta' April 1993 dwar klawżoli ingusti f'kuntratti mal-konsumatur (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 15, Vol. 2, p. 288, rettifika fil-ĠU 2023, L 17, p. 100), tal-punt 1(o) tal-Anness tad-Direttiva 93/13 kif ukoll tal-Artikolu 3(g) tal-Artikolu 10(2)(g) u tal-Artikolu 23 tad-Direttiva 2008/48/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-23 ta' April 2008 dwar ftehim ta' kreditu għall-konsumatur u li tħassar id-Direttiva tal-Kunsill 87/102/KEE (ĠU 2008, L 133, p. 66, rettifiki fil-ĠU 2009, L 207, p. 14, fil-ĠU 2010, L 199, p. 40 u fil-ĠU 2011, L 234, p. 46).
- 2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta' tilwima bejn, minn naħa, S.R.G., iddomiċiljata fil-Bulgarija u, min-naħa l-oħra, Profi Credit Bulgaria EOOD, istituzzjoni ta' kreditu rregolata mid-dratt Bulgaru, dwar l-invalidità ta' kuntratt ta' kreditu u l-konsegwenzi li jirriżultaw minnu dwar il-hlas lura ta' somom dovuti bħala interessi u spejjeż imħallsa skont dan il-kuntratt.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dratt tal-Unjoni

Id-Direttiva 93/13

- 3 Skont l-Artikolu 3 tad-Direttiva 93/13:

“1. Klawżola kuntrattwali li ma tkunx giet negozjata individwalment għandha titqies ingusta jekk, kontra l-htieġa ta' buona fede, tkun tikkawża żbilanċ sinifikanti fid-drattijiet u l-obbligi tal-partijiet li joħorġu mill-kuntratt, bi hsara għall-konsumatur.

2. Klawżola għandha dejjem tiġi kkunsidrata li ma tkunx giet innegozjata individwalment meta din tkun giet abbozzata minn qabel u l-konsumatur b'hekk ma jkunx seta' jinfluwenza s-sustanza tal-klawżola, b'mod partikolari fil-kuntest ta' kuntratt standard imfassal minn qabel.

Il-fatt li ċerti aspetti ta' klawżola jew klawżola speċifika waħda tkun giet innegozjata individwalment m'għandux jeskludi l-applikazzjoni ta' dan l-Artikolu għall-bqija ta' kuntratt jekk stima globali tal-kuntratt tindika li dan ikun madankollu kuntratt standard ippreparat minn qabel.

Meta xi bejjieġh jew fornitur jippretendi li klawżola standard ikun gie nnegozjata b'mod individwali, il-piż tal-prova f'dan ir-rigward għandu jaqta' fuqu.

3. L-Anness għandu jkun fih lista indikattiva u mhux eżawrjenti tal-klawżoli li jistgħu jiġu kkunsidrati ingusti.”

4 L-Artikolu 4 ta' din id-direttiva jipprevedi:

“1. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 7, il-karattru ingust ta' klawżola kuntrattwali għandu jiġi stmat, billi titqies in-natura tal-merkanzija jew servizzi li għalihom ikun kien konkluz il-kuntratt u ssir referenza, filwaqt li jiġi konkluz il-kuntratt, għaċ-ċirkostanzi kollha preżenti waqt il-konkluzjoni tal-kuntratt u għall-klawżoli l-oħra kollha tal-kuntratt jew ta' kuntratt ieħor li jiddependi fuqu,

2. L-istima tan-natura ingusta tal-klawżoli la għandha tirrelata mad-definizzjoni tal-kwistjoni prinċipali tas-sugġett tal-kuntratt u lanqas mas-suffiċjenza tal-prezz u r-remunerazzjoni, fuq naħa waħda, kontra s-servizzi jew il-merkanzija provduti bi tpartit, fuq in-naħa l-oħra, safejn dawn il-klawżoli jkunu f'lingwaġġ sempliċi u ċar.”

5 L-Artikolu 6(1) tal-imsemmija direttiva jipprovdi:

“L-Istati Membri għandhom jistabbilixxu li klawżoli ingusti użati f'kuntratt konkluz ma konsumatur minn bejjieġh jew fornitur għandhom, kif previst fil-liġi nazzjonali tagħhom, ma jkunux jorbtu lill-konsumatur u li l-kuntratt għandu jkompli jorbot lill-partijiet fuq dawn il-klawżoli jekk dan ikun kapaċi jkompli jeżisti mingħajr il-klawżoli ingusti.”

6 L-Artikolu 7(1) tal-istess direttiva jipprovdi:

“L-Istati Membri għandhom jiżguraw li, fl-interessi tal-konsumaturi u l-kompetituri, jeżistu mezzi adegwati u effettivi biex jipprevjenu li jibqgħu jintużaw klawżoli ingusti f'kuntratti konkluzi mal-konsumaturi mill-bejjieġha jew fornituri.”

7 L-Anness tad-Direttiva 93/13 huwa intitolat “Klawżoli Msemmija fl-Artikolu 3(3)”. Il-punt 1(o) ta' dan l-anness huwa fformulat kif ġej:

“1. Klawżoli li għandhom l-għan jew l-effett li:

[...]

o) jobbligaw lill-konsumatur li jaqdi l-obbligi tiegħu kollha fejn il-bejjieġh jew il-fornitur ma jaqdux tiegħu stess”.

Id-Direttiva 2008/48

8 Il-premessi 19, 20, 43 u 47 tad-Direttiva 2008/48 jipprovdu:

“(19) Sabiex il-konsumaturi jkunu jistgħu jagħmlu d-deċiżjonijiet tagħhom b'għarfien sħiħ tal-fatti, huma għandhom jirċievu informazzjoni adegwata, li l-konsumatur jista' jiehu miegħu biex jikkunsidraha, qabel il-konkluzjoni tal-ftehim ta' kreditu, dwar il-kondizzjonijiet u l-ispiża tal-kreditu u l-obbligi tagħhom. Biex ikunu żgurati trasparenza u komparabbiltà ta' offerti bl-aktar mod sħiħ possibbli, tali informazzjoni għandha, b'mod partikolari, tinkludi r-rata ta' imposta percentwali fis-sena [(RPAI)] applikabbli għall-kreditu, u maħduma madwar il-Komunità kollha bl-istess mod. [...]

(20) L-ispiza totali tal-kreditu għall-konsumatur għandha tinkludi l-ispejjeż kollha, inkluż interessi, kummissjonijiet, taxxi, onorarji għall-intermedjarji ta' kreditu u kwalunkwe onorarju ieħor li l-konsumatur għandu jhallas b'konnessjoni mal-ftehim ta' kreditu, minbarra l-ispejjeż notarili. [...]

[...]

(43) Sabiex jiġu promossi t-twaqqif u l-funzjonament tas-suq intern u jiġi żgurat livell għoli ta' protezzjoni tal-konsumaturi fil-Komunità kollha, huwa meħtieġ li tiġi żgurata l-komparabbiltà ta' l-informazzjoni relatata mar-[RPAI] [fl-Unjoni] kollha. [...] Din id-Direttiva għalhekk għandha tiddefinixxi b'mod ċar u komprensiv l-ispiza totali ta' kreditu lill-konsumatur.”

[...]

(47) L-Istati Membri għandhom jistabbilixxu regoli dwar pjeni applikabbli għall-ksur tad-dispożizzjonijiet nazzjonali adottati f'konformità ma' din id-Direttiva u jiżguraw li jiġu implimentati. Filwaqt li l-għażla tal-penali tibqa' fid-diskrezzjoni ta' l-Istati Membri, il-penali previsti għandhom ikunu effettivi, proporzjonati u dissważivi.”

9 L-Artikolu 3 ta' din id-direttiva, intitolat “Definizzjonijiet”, jipprovdi:

“Għall-finijiet ta' din id-Direttiva, id-definizzjonijiet li ġejjin għandhom japplikaw:

[...]

g) ‘l-ispiza totali tal-kreditu lill-konsumatur’ tfisser l-ispejjeż kollha, inklużi interessi, kummissjonijiet, taxxi, u kwalunkwe tip ta' onorarji oħrajn li l-konsumatur għandu jhallas b'konnessjoni mal-ftehim ta' kreditu u li huma magħrufin mal-kreditur hlief spejjeż notarili; l-ispejjeż relatati ma' servizzi anċillari fir-rigward tal-ftehim ta' kreditu, b'mod partikolari hlasijiet obbligatorji ta' assigurazzjoni, huma inklużi wkoll jekk, barra minn hekk, il-konkluzjoni ta' kuntratt ta' servizz huwa obbligatorju biex jinkiseb il-kreditu jew biex jinkiseb il-kreditu skond it-termini u l-kondizzjonijiet kummerċjalizzati;

[...]

(i) ‘[RPAI]’: tfisser l-ispiza totali tal-kreditu lill-konsumatur espressa bħala perċentwali annwali ta' l-ammont totali ta' kreditu, fejn applikabbli inklużi l-ispejjeż msemija fl-Artikolu 19(2);

[...]”

10 L-Artikolu 10 tal-imsemmija direttiva, intitolat “Informazzjoni li għandha tiġi inkluża fi ftehim ta' kreditu”, jipprevedi, fil-paragrafu 2 tiegħu:

“Il-ftehim ta' kreditu għandu jspecifika b'mod ċar u konċiż:

[...]

g) ir-[RPAI] u l-ammont totali pagabbli mill-konsumatur, ikkalkolati fil-hin tal-konklużjoni tal-ftehim ta' kreditu; l-assunzjonijiet kollha użati għall-kalkolu ta' dik ir-rata għandhom jissemmew;

[...]"

- 11 L-Artikolu 19 tal-istess direttiva, intitolat "Kalkolu tar-[RPAI]", jistabbilixxi, fil-paragrafu 2 tiegħu:

"Għall-fini tal-kalkolu tar-[RPAI], l-ispiza totali tal-kreditu lill-konsumatur għandha tiġi determinata, bl-eċċezzjoni ta' kwalunkwe imposta pagabbli mill-konsumatur għal nuqqas ta' konformità ma' kwalunkwe impenn min-naħa tiegħu stabbilit fil-ftehim ta' kreditu u imposti barra mill-prezz tax-xiri li, għal xiri ta' merkanzija u servizzi, hu obbligat iħallas irrispettivament minn jekk it-transazzjoni issirx permezz ta' flus kontanti jew permezz ta' kreditu.

L-ispejjeż biex jinżamm kont li jirreġistra kemm transazzjonijiet ta' h̄las u kif ukoll ta' għbid ta' kreditu, l-ispejjeż ta' l-użu ta' mezz ta' h̄las kemm għal transazzjonijiet ta' h̄las u kif ukoll għal għbid ta' kreditu, u spejjeż oħrajn relatati ma' transazzjonijiet ta' h̄las għandhom jiġu inklużi fl-ispiza totali tal-kreditu lill-konsumatur sakemm il-ftuħ tal-kont ma jkunx obligatorju u l-ispejjeż tal-kont ikunu ntwerew b'mod ċar u separatament fil-ftehim ta' kreditu jew fi kwalunkwe ftehim iehor konkluz mal-konsumatur."

- 12 L-Artikolu 22 tad-Direttiva 2008/48, intitolat "Armonizzazzjoni u n-natura imperattiva tad-Direttiva", huwa fformulat kif ġej:

"[...]

3. L-Istati Membri għandhom, barra minn hekk, jiżguraw li d-dispożizzjonijiet li jadottaw fl-implimentazzjoni ta' din id-Direttiva ma jagħtux lok għal evitar li jirriżulta mill-mod li bih jiġu fformulati ftehim, b'mod partikolari billi jiġu integrati għbid ta' kreditu jew ftehim ta' kreditu li jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-Direttiva fi ftehim ta' kreditu li n-natura u l-iskop tagħhom jagħmluha possibbli li tiġi evitata l-applikazzjoni tagħha.

4. L-Istati Membri għandhom jiehdu l-miżuri meħtieġa biex jiżguraw li l-konsumaturi ma jitilfux il-protezzjoni mogħtija minn din id-Direttiva minhabba li tintgħazel il-liġi ta' pajjiz terz bħala l-liġi applikabbli għall-ftehim ta' kreditu, jekk il-ftehim ta' kreditu jkollu rabta mill-qrib mat-territorju ta' Stat Membru wiehed jew aktar."

- 13 L-Artikolu 23 ta' din id-direttiva, intitolat "Penali", jipprovdi:

"L-Istati Membri għandhom jistabbilixxu r-regoli dwar il-penali applikabbli għall-ksur tad-dispożizzjonijiet nazzjonali adottati skond din id-Direttiva u għandhom jiehdu l-miżuri meħtieġa kollha biex jiżguraw li dawn jiġu implimentati. Il-penali previsti għandhom ikunu effettivi, proporzjonati u disswassivi."

Id-dritt Bulgaru

Il-Liġi dwar l-Obbligi u l-Kuntratti

- 14 Iż-Zakon za zadalzhenyata i dogovorite (il-Liġi dwar l-Obbligi u l-Kuntratti, DV Nru 275, tat-22 ta' Novembru 1950) jipprovd i fl-Artikolu 26(1) tiegħu:

“Il-kuntratti li jiksru l-liġi jew li jevadu l-liġi u l-kuntratti li jmorru kontra l-moralità, inklużi l-ftehimiet dwar suċċessjonijiet futuri, huma nulli.”

Iż-ZPK

- 15 Iż-Zakon za potrebitelskia kredit (il-Liġi dwar il-Kreditu għall-Konsum, DV Nru 18, tal-5 ta' Marzu 2010, iktar 'il quddiem iż-“ZPK”) tipprevedi, fl-Artikolu 10bis tagħha:

“(1) Il-persuna li ssellef tista' tiffattura lill-konsumatur spejjeż u kummissjonijiet għal servizzi anċillari marbuta mal-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi.

(2) Il-persuna li ssellef ma tistax težiġi l-ħlas ta' spejjeż u ta' kummissjonijiet għal attivitajiet relatati mal-ġbir jew mal-ġestjoni tal-kreditu.

(3) Il-persuna li ssellef tista' tiġbor darba waħda biss l-ispejjeż u/jew kummissjoni għall-istess tranżazzjoni.

(4) Il-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi għandu jiddetermina b'mod ċar u/jew preċiż it-tip u l-ammont tal-ispejjeż jew tal-kummissjonijiet, kif ukoll l-attività li għaliha dawn jiġu ffatturati.”

- 16 Skont l-Artikolu 11 taż-ZPK:

“1. Il-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi għandu jitfassal b'lingwaġġ li jinftiehem u għandu jinkludi:

[...]

10. ir-[RPAI] u l-ammont totali dovut mill-konsumatur, ikkalkolati fil-ħin tal-konklużjoni tal-kuntratt ta' kreditu; għandhom jissemew is-suppożizzjonijiet kollha użati għall-kalkolu ta' din ir-rata;

[...]”

- 17 L-Artikolu 19 taż-ZPK huwa fformulat b'dan il-mod:

“(1) Ir-[RPAI] tal-kreditu tikkorrispondi għas-somma tal-ispejjeż tal-kreditu attwali u futuri (interessi, spejjeż diretti jew indiretti oħrajn, kummissjonijiet jew ħlasijiet ta' kwalunkwe tip, [...]) espressa bħala perċentwali annwali tal-ammont totali ta' kreditu.

(2) Ir-[RPAI] tal-kreditu għandha tiġi kkalkolata permezz ta' formula [...]

(3) Il-kalkolu tar-[RPAI] tal-kreditu ma għandux jinkludi l-ispejjeż:

1. li l-konsumatur iħallas f'każ ta' nuqqas ta' eżekuzzjoni tal-obbligi tiegħu skont il-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi;
2. minbarra l-prezz tax-xiri tal-oġġett jew tas-servizz dovut minnu matul xiri ta' oġġett jew ta' provvista ta' servizz, irrispettivament minn jekk dan isirx fi flus kontanti jew b'kreditu.
3. taż-żamma ta' kont b'rabta mal-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi, peress li l-ispejjeż [...] jiġi indikati b'mod ċar u separat fil-kuntratt ta' kreditu jew fi kwalunkwe kuntratt ieħor konkluz mal-konsumatur.

(4) [...] Ir-[RPAI] ma tistax taqbeż il-ħames darbiet tal-interessi moratorji bir-rata legali f'leva Bulgari (BGN) u f'muniti barranin, iddeterminati b'digriet tal-Kunsill tal-Ministri tar-Repubblika tal-Bulgarija.

(5) [...] Il-klawżoli tal-kuntratt li jaqbu l-ispejjeż iddeterminati fil-paragrafu 4 għandhom jitqiesu li huma nulli.

(6) [...] Meta jkunu saru ħlasijiet skont kuntratti li fihom klawżoli li ġew iddikjarati nulli skont il-paragrafu 5, l-ammont żejjed iffatturat lil hinn mil-limitu previst fil-paragrafu 4 għandu jtnaqqas mill-ħlasijiet futuri mwettqa fir-rigward tal-kreditu.”

18 L-Artikolu 21 taż-ZPK jipprovdi:

“1. Kull klawżola ta' kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi li għandha l-ghan jew ir-riżultat li tevita r-rekwiżiti ta' din il-liġi hija nulla.

2. Kwalunkwe klawżola f'kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi b'rata fissa li tipprevedi kumpens għall-persuna li ssellef oġġla minn dik prevista fl-Artikolu 32(4) hija nulla.”

19 L-Artikolu 22 taż-ZPK jipprovdi:

“[...] Fil-każ ta' nuqqas ta' osservanza tar-rekwiżiti stabbiliti fl-Artikolu 10(1), fil-punti 7 sa 12 tal-Artikolu 11(1) u fl-Artikolu 20(2), kif ukoll fil-punti 7 sa 9 tal-Artikolu 12(1), il-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi ma huwiex validu.”

20 L-Artikolu 23 taż-ZPK jipprevedi:

“Meta l-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi jiġi ddikjarat invalidu, il-konsumatur għandu jħallas biss il-valur nett (il-kapital) tas-self; ma huwiex responsabbli għall-ħlas tal-interessi, u lanqas għal spejjeż oħra tal-kreditu.”

21 Skont il-punt 1 tal-Artikolu 1 tad-dispożizzjonijiet komplementari taż-ZPK:

“Għall-finijiet ta' din il-liġi:

‘l-ispiża totali tal-kreditu lill-konsumatur’ tfisser l-ispejjeż kollha tal-kreditu, inklużi interessi, kummissjonijiet, infig, ir-remunerazzjoni tal-intermedjarji ta' kreditu u t-tipi kollha ta' spejjeż oħrajn direttament marbuta mal-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi li l-konsumatur għandu jħallas u li huma magħrufin mill-persuna li ssellef, inklużi l-ispejjeż relatati mas-servizzi anċillari marbuta

mal-kuntratt ta' kreditu, b'mod partikolari l-primjums ta' assigurazzjoni, jekk, barra minn hekk, il-konklużjoni tal-kuntratt ta' servizz ikun obbligatorju biex jinkiseb l-istess kreditu, jew b'applikazzjoni tal-klawżoli u tal-kundizzjonijiet kummerċjali. L-ispiża totali tal-kreditu għall-konsumaturi ma għandhiex tinkludi spejjeż notarili.

[...]"

Il-GPK

- 22 Il-Grazhdanski protsesualen kodeks (il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili, DV Nru 59 tal-20 ta' Lulju 2007, iktar 'il quddiem il-"GPK") jipprovdi, fl-Artikolu 7(3) tiegħu:

"[...] Il-qorti għandha tistharreġ *ex officio* l-preżenza ta' klawżoli ingusti li jinsabu f'kuntratt konkluż ma' konsumatur. Hija tagħti lill-partijiet l-opportunità li jipprezentaw osservazzjonijiet dwar dawn il-kwistjonijiet."

- 23 Skont l-Artikolu 78 tal-GPK:

"(1) It-tariffi mhallsa mir-rikorrent, l-ispejjeż u l-onorarji ta' avukat, jekk ikun tqabbad wiehed, għandhom jiġu sostnuti mill-konvenut b'mod proporzjonali mal-parti tar-rikors li tkun intlaqgħet.

(2) Meta l-konvenut ma jkunx, bl-aġir tiegħu, ta bidu għall-proċedura u jirrikonoxxi l-fondatezza tat-talba, l-ispejjeż għandhom jiġu aġġudikati lir-rikorrent.

(3) Il-konvenut għandu wkoll id-dritt li jitlob ir-rimbors tal-ispejjeż sostnuti minnu, *pro rata* għall-parti tat-talba li tkun giet miċhuda.

(4) Il-konvenut għandu wkoll dritt għall-ispejjeż fil-każ li l-kawża tiġi miċhuda.

[...]"

Il-kawża prinċipali u d-domandi preliminari

- 24 Fl-10 ta' Ottubru 2019, il-partijiet fil-kawża prinċipali kkonkludew kuntratt ta' kreditu għall-konsum li kellu bħala suġġett is-self tas-somma ta' BGN 5 000 (madwar EUR 2 500) għal perijodu ta' 36 xahar, suġġett għal rata ta' interessi annwali ta' 41 % u għal RPAI ta' 49.02 %. L-ammont totali li għandu jithallas lura skont dan il-kuntratt kien jammonta għal BGN 8 765.02 (madwar EUR 4 400).

- 25 L-imsemmi kuntratt kien jipprevedi li l-klijent kellu l-possibbiltà li jakkwista servizz anċillari wiehed jew iktar li r-regoli tal-użu tagħhom kienu ddettaljati fil-kundizzjonijiet ġenerali tal-istess kuntratt. Għalhekk, skont il-punt 15 ta' dawn tal-aħħar, il-klijent seta' jagħżel li ma jixtrix servizz anċillari jew li jixtri servizz anċillari wiehed jew iktar. Il-punt 15.1 ta' dawn il-kundizzjonijiet kien jiddeskrivi s-servizz "Fast" bħala li jagħti lill-klijent li jixtri dan is-servizz prijetà fl-eżami tal-applikazzjoni tiegħu għal kreditu u t-tqeghid għad-dispożizzjoni tal-fondi, li kellu jsir fi żmien 24 siegħa minn meta l-persuna li ssellef tircievi l-kuntratt ta' kreditu ffirmat. Fil-punt 15.2 tal-imsemmi kundizzjonijiet, is-servizz "Flexi" kien deskritt bħala li jippermetti, taht ċerti kundizzjonijiet, il-bidla tal-pjan ta' rimbors inizjali. Dan l-aħħar servizz kien jagħti l-possibbiltà li l-hlas ta' pagamenti mensili jiġi ttrasferit 'il quddiem fil-każ, b'mod partikolari, ta' inkapaċità

għax-xogħol, ta' xoljiment tal-kuntratt ta' xogħol, ta' leave mingħajr hlas, ta' telf jew ta' deterjorament ta' beni wara katastrofi jew ta' mewt tal-persuna li tikkontribwixxi għad-dhul tal-familja. Skont il-punt 15.2.2.1 tal-istess kundizzjonijiet, sabiex wiehed jibbenefika minn dan is-servizz "Flexi", kellu jiġi ffirmat ftehim addizzjonali għall-kuntratt.

- 26 S.R.G. għażlet li tixtri s-servizzi anċillari "Fast" u "Flexi" rispettivament bil-prezzijiet ta' BGN 1 250 (madwar EUR 625) u ta' BGN 2 500 (madwar EUR 1 250). Peress li dawn il-prezzijiet ġew inkluzi fil-pjan ta' rimbors bħala komponenti tal-kuntratt ta' kreditu inkwistjoni, huma ziedu l-ammont totali li għandu jithallas lura fuq il-bażi ta' dan tal-aħħar għal BGN 12 515.02 (madwar EUR 6 257).
- 27 Skont il-qorti tar-rinviju, fil-kawża prinċipali, huwa paċifiku li dawn is-servizzi anċillari ntalbu liberament waqt il-konklużjoni tal-kuntratt ta' kreditu inkwistjoni, mingħajr ma ġie allegat li S.R.G. kienet ġiet żgwidata dwar in-natura ta' dan il-kuntratt u li Profi Credit Bulgaria ma kinitx tagħti l-kunsens tagħha għall-ġhoti tal-imsemmi kreditu li kieku l-imsemmija servizzi ma kinux inxtraw.
- 28 S.R.G. adixxiet lill-qorti tar-rinviju b'azzjoni għal konstatazzjoni negattiva intiża sabiex jiġi ddikjarat li hija ma hijiex responsabbli għall-hlas fil-konfront ta' Profi Credit Bulgaria ta' ammont totali ta' BGN 7 515.02 (madwar EUR 3 775), li minnu BGN 3 765.02 (madwar EUR 1 900) jikkorrispondu għall-ammont akkumulat tal-interessi kuntrattwali, inkluża r-rata ta' interessi annwali u r-RPAI għat-tul kollu tal-kuntratt ta' kreditu inkwistjoni, u BGN 3 750 (madwar EUR 1 875) għas-somom kollha dovuti għas-servizzi anċillari "Fast" u "Flexi".
- 29 Skont S.G.R., il-klawżoli kuntrattwali li jistabbilixxu l-obbligu li jithallsu dawn l-interessi u dawn is-servizzi huma nulli peress li jmorru kontra l-moralità. Minn naħa, ir-rikorrenti fil-kawża prinċipali ssostni li l-imsemmija servizzi, li fir-rigward tagħhom qiegħed jintalab bħala remunerazzjoni ammont li jaqbeż in-nofs tal-ammont misluf, jaqgħu fir-realtà taħt l-attività ta' ġestjoni ta' kreditu. Issa, skont l-Artikolu 10bis(2) taż-ZPK, il-persuna li ssellef ma tistax teżiġi l-hlas ta' spejjeż u ta' kummissjonijiet għal din l-attività. Min-naħa l-oħra, hija tallega li l-prezz tal-istess servizzi kellu jiġi inkluz fir-RPAI, peress li jirrappreżenta spiża inkluża fil-kuntratt ta' kreditu u fil-pjan ta' rimbors inkwistjoni. Issa, il-persuna li ssellef deliberatament naqset milli tinkludi dan il-prezz fir-RPAI sabiex tevita l-Artikolu 19(4) taż-ZPK, li jipprovdi li r-RPAI ma tistax teċċedi l-hames darbiet tal-interessi moratorji bir-rata legali f'BGN u f'muniti barranin.
- 30 Għall-kuntrarju, Profi Credit Bulgaria tafferma li S.R.G. għażlet li tixtri s-servizzi anċillari "Fast" u "Flexi" b'għarfien tal-informazzjoni li hija kienet ipprovdtilha qabel il-konklużjoni tal-kuntratt ta' kreditu inkwistjoni u li S.R.G. kienet aċċettat dawn is-servizzi. F'dak li jirrigwarda r-rati ta' interessi u l-kalkolu tar-RPAI, il-konvenuta fil-kawża prinċipali ssostni li dan il-kuntratt ta' kreditu kien jistipula li dan il-kalkolu kellu jsir abbażi tal-ammonti inizjali tal-interessi u tal-ispejjeż l-oħra u li dan kien ġie applikat sa tmiem it-tul tal-imsemmi kuntratt.
- 31 F'dan il-kuntest, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, fl-ewwel lok, dwar l-interpretazzjoni tad-Direttiva 2008/48, b'mod partikolari dwar id-determinazzjoni tar-RPAI, dwar il-konsegwenzi ta' indikazzjoni inezatta ta' din ir-rata f'kuntratt ta' kreditu kif ukoll dwar in-natura proporzjonali tas-sanzjoni prevista mil-leġiżlazzjoni Bulgara fil-każ ta' indikazzjoni inezatta tal-imsemmija rata.
- 32 F'dan ir-rigward, din il-qorti ssostni li, konformement mal-Artikolu 22 taż-ZPK, moqri flimkien mal-punt 10 tal-Artikolu 11(1) u mal-Artikolu 23 taż-ZPK, kuntratt ta' kreditu għall-konsum li ma jindikax ir-RPAI huwa null u bla effett, peress li l-konsumatur huwa responsabbli biss għall-valur nett tas-self, mingħajr interessi jew spejjeż. Għaldaqstant, l-imsemmija qorti tistaqsi

jekk, f'dan il-każ, ir-remunerazzjoni miftiehma għas-servizzi anċillari “Fast” u “Flexi” tikkostitwixxix spiża li kellha tiġi inkluża fil-formula ta' kalkolu tar-RPAI, konformement mal-Artikolu 3(g) tad-Direttiva 2008/48, u jekk l-indikazzjoni inezatta ta' din ir-rata fil-kuntratt ta' kreditu inkwistjoni setgħetx tiġi assimilata ma' assenza ta' indikazzjoni tal-imsemmija rata. Hija tistaqsi, barra minn hekk, dwar in-natura proporzjonata, fis-sens ta' din id-direttiva, ta' leġislazzjoni nazzjonali li tissanzjona b'nullità kuntratt li jindika RPAI żbaljata u, minhabba f'hekk, iċaħħad lill-persuna li ssellef mid-dritt tagħha għall-interessi u għall-ispejjeż previsti minn dan il-kuntratt.

- 33 Fit-tieni lok, billi ssemmi l-obbligu tagħha li tistharreġ in-natura ingusta tal-klawżoli fil-kuntratti konklużi mal-konsumaturi, il-qorti tar-rinviju tistaqsi dwar l-interpretazzjoni tad-Direttiva 93/13, b'mod partikolari dwar il-kwistjoni ta' jekk klawżoli ta' kuntratt ta' kreditu li jirrigwardaw servizzi anċillari bħal daww inkwistjoni fil-kawża li biha hija adita jaqgħux taħt is-sugġett prinċipali ta' dan il-kuntratt ta' kreditu u, jekk ikun il-każ, jekk dawn humiex ta' natura ingusta.
- 34 Fit-tielet u fl-aħħar lok, dejjem fid-dawl tad-Direttiva 93/13, kif interpretata mill-Qorti tal-Ġustizzja fis-sentenza tas-16 ta' Lulju 2020, Caixabank u Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 u C-259/19, EU:C:2020:578), il-qorti tar-rinviju tistaqsi dwar it-tqassim tal-ispejjeż, b'mod partikolari dwar il-kwistjoni ta' jekk obbligu eventwali, għal S.R.G., li tbatì parti mill-ispejjeż jekk tintlaq' parzjalment it-talba tagħha jippreġudikax l-Artikolu 6(1) u l-Artikolu 7(1) ta' din id-direttiva.
- 35 F'dawn iċ-ċirkustanzi, is-Sofiyski Rayonen sad (il-Qorti Distrettwali ta' Sofija, il-Bulgarija) iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domandi preliminari li ġejjin:

- “1) L-Artikolu 3(g) tad-Direttiva [2008/48] għandu jiġi interpretat fis-sens li l-ispejjeż relatati ma' servizzi anċillari, miftiehma fil-kuntest ta' kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi, bħalma huma t-tariffi li jippermettu d-differiment u t-tnaqqis tal-ħlasijiet, jikkostitwixxu parti mir-[RPAI]?
- (2) L-Artikolu 10(2)(g) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat fis-sens li l-indikazzjoni żbaljata tar-[RPAI] f'kuntratt ta' kreditu, konkluż bejn negozjant u konsumatur debitur, għandha titqies daqslikieku ma gietx indikata r-[RPAI] fil-kuntratt ta' kreditu u l-qorti nazzjonali għandha tapplika l-konsegwenzi previsti fid-dritt nazzjonali tagħha fil-każ li ma tkunx giet indikata r-[RPAI] fil-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi?
- (3) L-Artikolu [22(4)] tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat fis-sens li s-sanzjoni ta' nullità tal-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi, prevista fil-leġislazzjoni nazzjonali, li twassal sabiex ikollu jithallas lura l-kapital imsellef biss, hija sanzjoni proporzjonata f'dawk il-każijiet fejn il-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi ma jkunx fih indikazzjoni preċiża tar-[RPAI]?
- (4) L-Artikolu 4(1) u (2) tad-Direttiva [93/13] għandu jiġi interpretat fis-sens li l-ispejjeż marbuta ma' sett ta' servizzi anċillari, li jkunu previsti f'kuntratt addizzjonali għall-kuntratt ta' kreditu għall-konsumaturi, li jkun gie konkluż separatament minn u addizzjonalment għall-kuntratt prinċipali, għandhom jitqiesu li jagħmlu parti mis-sugġett prinċipali tal-kuntratt u għalhekk ma jkunux jistgħu jiġu sugġetti għal evalwazzjoni dwar in-natura ingusta?

- (5) L-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 93/13, ikkunsidrat flimkien mal-punt 1(o) tal-Anness tagħha, għandu jiġi interpretat fis-sens li hija ingusta klawżola, f'kuntratt dwar servizzi anċillari għall-kreditu għall-konsumaturi, li tipprevedi l-possibbiltà astratta għall-konsumatur li jiddiferixxi jew jibdel il-hlasijiet, possibbiltà li għaliha jhallas imposta, u dan anki jekk ma jużax tali possibbiltà?
- (6) L-Artikolu 6(1) u l-Artikolu 7(1) tad-Direttiva 93/13, kif ukoll il-prinċipju ta' effettività, għandhom jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu dispożizzjoni legali li tippermetti li parti mill-ispejjeż proċedurali taqa' fuq il-konsumatur fil-każ ta' [l-ewwel,] sodisfazzjon parzjali ta' pretensjoni li somma ma hijiex dovuta minhabba li l-konstatazzjoni tan-natura ingusta ta' klawżola kuntrattwali [...] [it-tieni,] impossibbiltà Prattika jew diffikultà eċċessiva fir-rigward tal-eżerċizzju tad-dritt tal-konsumaturi li jkunu jafu l-ammont preċiż tal-pretensjoni[, it-tielet,] fil-każijiet kollha fejn ikun hemm klawżola ingusta, inkluż fil-każ li l-eżistenza tal-klawżola ingusta ma jkollhiex impatt dirett fuq l-ammont kollu tal-pretensjoni tal-kreditur, jew fuq parti minnu, jew fil-każ li ma jkollhiex rabta diretta mas-sugġett tat-tilwima?"

Fuq id-domandi preliminari

Fuq l-ewwel domanda

- 36 Preliminarjament, għandu jiġi osservat li, għalkemm fil-formulazzjoni tal-ewwel domanda, il-qorti tar-rinviju sempliċement issemmi s-servizz, anċillari għall-kuntratt ta' kreditu għall-konsum, li jippermetti d-differiment tal-hlas lura tal-pagamenti mensili jew it-tnaqqis tal-ammont tagħhom, xorta jibqa' l-fatt li mit-talba għal deċiżjoni preliminari jirriżulta li l-problema mqajma minn din id-domanda tirrigwarda ż-żewġ servizzi anċillari inkwistjoni fil-kawża prinċipali, imsemmija fil-punt 25 ta' din is-sentenza.
- 37 Għaldaqstant, sabiex tingħata risposta utli u kompleta lil din il-qorti, għandu jitqies li l-imsemmija domanda tirrigwarda dawn iż-żewġ servizzi anċillari u li, permezz tagħha, l-imsemmija qorti tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 3(g) tad-Direttiva 2008/48 għandux jiġi interpretat fis-sens li l-ispejjeż relatati ma' servizzi anċillari għal kuntratt ta' kreditu għall-konsum, li jagħtu lill-konsumatur li jixtri dawn is-servizzi prijorità fl-eżami tal-applikazzjoni tiegħu għal kreditu u t-tqeghid għad-dispożizzjoni tas-somma mislufa kif ukoll il-possibbiltà ta' differiment tal-hlas lura tal-pagamenti mensili jew ta' tnaqqis tal-ammont tagħhom, jaqgħu taħt il-kunċett ta' "spiża totali tal-kreditu għall-konsumatur", fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, u, konsegwentement, taħt dak ta' "RPAI", fis-sens ta' dan l-Artikolu 3(i).
- 38 Skont l-Artikolu 3(g) tad-Direttiva 2008/48, il-kunċett ta' "spiża totali tal-kreditu għall-konsumatur" jinkludi l-ispejjeż kollha, inklużi interessi, kummissjonijiet, taxxi, u kwalunkwe tip ta' spejjeż oħrajn li l-konsumatur għandu jhallas b'rabta mal-kuntratt ta' kreditu u li huma magħrufin mill-persuna li ssellef, hlief spejjeż notarili. B'mod konformi ma' din id-dispożizzjoni, dawn l-ispejjeż jinkludu wkoll l-ispejjeż relatati mas-servizzi anċillari relatati mal-kuntratt ta' kreditu, sakemm il-konkluzjoni tal-kuntratt ta' servizz huwa obbligatorju biex jinkiseb il-kreditu jew b'applikazzjoni tal-klawżoli u l-kundizzjonijiet kummerċjali.
- 39 Skont l-Artikolu 3(i) tad-Direttiva 2008/48, ir-RPAI tikkorrispondi mal-ispiza totali tal-kreditu għall-konsumatur, espressa bħala perċentwali annwali tal-ammont totali tal-kreditu, b'teħid inkunsiderazzjoni, skont il-każ, tal-ispejjeż imsemmija fl-Artikolu 19(2) ta' din id-direttiva.

- 40 Sabiex tiġi żgurata protezzjoni wiesgħa tal-konsumaturi, il-leġiżlatur tal-Unjoni Ewropea adotta definizzjoni wiesgħa tal-kuncett ta' "spiża totali tal-kreditu għall-konsumatur" (sentenza tas-16 ta' Lulju 2020, Soho Group, C-686/19, EU:C:2020:582, punt 31 u l-ġurisprudenza ċċitata), li tindika l-ispejjeż kollha li l-konsumatur għandu jhallas għall-kuntratt ta' kreditu u li huma magħrufin mill-persuna li ssellef (sentenza tal-21 ta' April 2016, Radlinger u Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, punt 84).
- 41 Barra minn hekk, sabiex jiggarantixxi din il-protezzjoni, l-Artikolu 22(3) tad-Direttiva 2008/48 jimponi fuq l-Istati Membri li jiżguraw li d-dispożizzjonijiet li jadottaw għall-implimentazzjoni ta' din id-direttiva ma jkunux jistgħu jiġu evitati minhabba l-formulazzjoni tal-kuntratti (sentenza tal-11 ta' Settembru 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, punt 30).
- 42 Mill-kunsiderazzjonijiet preċedenti jirriżulta li, sabiex tingħata risposta għall-ewwel domanda, għandu jiġi eżaminat, minn naħa, jekk l-akkwist tas-servizzi anċillari kkonċernati jikkostitwixxix kundizzjoni għall-kisba stess tal-kreditu jew huwiex obligatorju skont il-klawżoli kuntrattwali u l-kundizzjonijiet kummerċjali u, min-naħa l-oħra, jekk dawn humiex realment servizzi anċillari għall-kuntratt ta' kreditu inkwistjoni fil-kawża prinċipali u mhux skema intiża sabiex taħbi l-ispiża reali ta' dan il-kreditu, kif essenzjalment tafferma S.R.G..
- 43 F'dan ir-rigward, għandu jiġi ppreċiżat, qabel kollox, li hija biss il-qorti tar-rinviju li għandha twettaq tali eżami billi tiegħu inkunsiderazzjoni l-informazzjoni kollha li hija għandha. Waqt dan l-eżami, din il-qorti ma tistax tibbaża ruħha biss fuq il-fatt li s-servizzi anċillari inkwistjoni fil-kawża prinċipali ntalbu liberament waqt il-konklużjoni ta' dan il-kuntratt ta' kreditu jew li, kif sostniet Profi Credit Bulgaria waqt is-seduta għas-sottomissjonijiet orali, l-ammonti dovuti skont l-imsemmi kuntratt u l-ispejjeż relatati ma' dawn is-servizzi kienu indikati separatament fil-pjan ta' rimbors inizjali.
- 44 L-imsemmija qorti għandha wkoll tirreferi għad-dispożizzjonijiet kollha tal-kuntratt ta' kreditu fil-kawża prinċipali u tal-kundizzjonijiet ġenerali tiegħu kif ukoll għall-kuntest ġuridiku u għaċ-ċirkustanzi fattwali li jagħmel parti minnhom dan il-kuntratt sabiex jiġi stabbilit jekk il-konklużjoni ta' dan tal-aħħar kinitx ikkundizzjonata mill-akkwist tas-servizzi anċillari kkonċernati jew magħmula obligatorja minn dawn id-dispożizzjonijiet u minn dawn il-kundizzjonijiet ġenerali jew minn kundizzjonijiet kummerċjali u jekk arrangament kuntrattwali, bħal dak inkwistjoni fil-kawża prinċipali, kienx intiż, fir-realtà, sabiex ir-remunerazzjoni tas-somma mislufa tkun parzjalment esternalizzata permezz ta' dispożizzjonijiet relatati ma' dawn is-servizzi anċillari, b'tali mod li ma tidhirx kompletament fl-imsemmi kuntratt u, konsegwentement, la taqa' taħt il-kuncett ta' "spiża totali tal-kreditu għall-konsumatur" u lanqas taħt dak ta' "RPAI", fis-sens tad-Direttiva 2008/48.
- 45 B'mod partikolari, konformement mal-ġurisprudenza mfakkra fil-punt 41 ta' din is-sentenza, hija l-qorti tar-rinviju li għandha tivverifika jekk in-nuqqas ta' inkluzjoni tal-prezz tal-imsemmija servizzi anċillari fir-RPAI kienx intiż, fir-realtà, sabiex tiġi evitata l-projbizzjoni stabbilita fl-Artikolu 19(4) taż-ZPK, li jipprevedi li din ir-rata ma tistax teċċedi l-ħames darbiet l-interessi moratorji bir-rata legali f'BGN u f'muniti barranin iddeterminati permezz ta' deċiżjoni tal-Kunsill tal-Ministri tar-Repubblika tal-Bulgaria.
- 46 Fid-dawl ta' dawn il-kunsiderazzjonijiet, ir-risposta għall-ewwel domanda għandha tkun li l-Artikolu 3(g) tad-Direttiva 2008/48 għandu jiġi interpretat fis-sens li l-ispejjeż relatati ma' servizzi anċillari għal kuntratt ta' kreditu għall-konsum, li jagħtu lill-konsumatur li jixtri dawn is-servizzi prijorità fl-eżami tal-applikazzjoni tiegħu għal kreditu u t-tqeghid għad-dispożizzjoni

tas-somma mislufa kif ukoll il-possibbiltà ta' differiment tal-ħlas lura tal-pagamenti mensili jew ta' tnaqqis tal-ammont tagħhom, jaqgħu taħt il-kunċett ta' "spiża totali tal-kreditu għall-konsumatur", fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, u, konsegwentement, taħt dak ta' "RPAI", fis-sens ta' dan l-Artikolu 3(i), meta l-akkwist tal-imsemmija servizzi jkun obligatorju għall-kisba tal-kreditu kkonċernat jew meta dawn jikkostitwixxu skema intiża sabiex taħbi l-ispiża reali ta' dan il-kreditu.

Fuq it-tieni u t-tielet domanda

- 47 Preliminarjament, għandu jiġi rrilevat li, anki jekk il-qorti tar-rinviju rreferiet, fit-tielet domanda tagħha, għall-Artikolu 22(4) tad-Direttiva 2008/48, mit-talba għal deċiżjoni preliminari, kif ippreċiżata minn din il-qorti, jirriżulta li d-dubbi tagħha jirrigwardaw l-Artikolu 23 ta' din id-direttiva.
- 48 Barra minn hekk, peress li l-Qorti tal-Ġustizzja għandha ġurisdiżżjoni sabiex tippovdi lil din il-qorti l-elementi kollha ta' interpretazzjoni li jistgħu jkun u tli għad-deċiżjoni tal-kawża prinċipali, billi tislet mill-elementi kollha pprovduti mill-imsemmija qorti, u b'mod partikolari mill-motivazzjoni tad-deċiżjoni tar-rinviju, l-elementi tad-dritt tal-Unjoni li jeħtieġu interpretazzjoni fid-dawl tas-sugġett tal-kawża (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tat-22 ta' April 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, punt 50 u l-ġurisprudenza ċċitata), ir-risposta għat-tielet domanda għandha tingħata fid-dawl ta' dan l-Artikolu 23.
- 49 Konsegwentement, għandu jitqies li, permezz tat-tieni u tat-tielet domanda tagħha, li għandhom jiġu eżaminati flimkien, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 10(2)(g) u l-Artikolu 23 tad-Direttiva 2008/48 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu li, meta kuntratt ta' kreditu għall-konsum ma jsemmix RPAI li tinkludi l-ispejjeż kollha previsti fl-Artikolu 3(g) ta' din id-direttiva, dan il-kuntratt jitqies eżenti mill-interessi u mill-ispejjeż, b'tali mod li l-annullament tiegħu jwassal biss għall-ħlas lura, mill-konsumatur ikkonċernat, tal-kapital misluf.
- 50 Sabiex tingħata risposta għal dawn id-domandi, għandu jitfakkar li, minn naħa, l-Artikolu 10(2) tad-Direttiva 2008/48 iwettaq armonizzazzjoni totali fir-rigward tal-elementi li għandhom jiġu inklużi b'mod obligatorju f'kuntratt ta' kreditu (ara s-sentenza tad-9 ta' Novembru 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punt 56). Għal dan l-għan, l-Artikolu 10(2)(g) ta' din id-direttiva jipprevedi li l-kuntratt ta' kreditu għandu jindika, b'mod ċar u konċiż, ir-RPAI u l-ammont totali dovut mill-konsumatur, ikkalkolati fil-mument tal-konklużjoni tal-kuntratt ta' kreditu.
- 51 Mill-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li r-riferiment għar-RPAI fil-kuntratt ta' kreditu huwa ta' importanza essenzjali, b'mod partikolari sa fejn jippermetti lill-konsumatur jevalwa l-portata tal-impenn tiegħu (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tad-9 ta' Novembru 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punti 67 u 70).
- 52 Min-naħa l-oħra, mill-Artikolu 23 tad-Direttiva 2008/48, moqri fid-dawl tal-premessa 47 tagħha, jirriżulta li, għalkemm l-għażla tas-sistema ta' sanzjonijiet applikabbli fil-każ ta' ksur tad-dispożizzjonijiet nazzjonali adottati konformement ma' din id-direttiva tithalla għad-diskrezzjoni tal-Istati Membri, is-sanzjonijiet hekk previsti għandhom ikunu effettivi, proporzjonati u dissważivi. Dan jimplika li l-ħruxija tal-imsemmija sanzjonijiet għandha tkun proporzjonata mal-gravità tal-ksur li jissanzjonaw, b'mod partikolari, billi jiżguraw effett realment

dissważiv, filwaqt li josservaw il-prinċipju generali ta' proporzjonalità (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tad-9 ta' Novembru 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punti 61 sa 63, u l-ġurisprudenza ċċitata).

- 53 Fid-dawl tal-importanza essenzjali li l-indikazzjoni tar-RPAI f'tali kuntratt għandha għall-konsumatur, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li qorti nazzjonali tista' tapplika *ex officio* legiżlazzjoni nazzjonali li tipprevedi li l-assenza ta' din l-indikazzjoni għandha bħala konsegwenza li l-kreditu mogħti jitqies eżenti mill-interessi u mill-ispejjeż (ara, f'dan is-sens, id-digriet tas-16 ta' Novembru 2010, Pohotovost', C-76/10, EU:C:2010:685, punt 77).
- 54 Il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet ukoll li, f'sitwazzjoni fejn kuntratt ta' kreditu kien isemmi RPAI stmata, fejn l-ammont eżatt tiegħu kellu jiġi speċifikat wara l-ġhoti tal-kreditu, tali sanzjoni ta' dekadenza tal-persuna li ssellef tad-dritt tagħha għall-interessi u għall-ispejjeż kellha titqies li hija proporzjonata, fis-sens tal-Artikolu 23 tad-Direttiva 2008/48 (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tad-9 ta' Novembru 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punti 18 u 69 sa 71).
- 55 F'dan il-każ, fid-dawl tan-natura essenzjali tal-informazzjoni tar-RPAI f'kuntratt ta' kreditu għall-konsum sabiex il-konsumaturi jkunu jistgħu jsiru jafu d-drittijiet u l-obbligi tagħhom kif ukoll fid-dawl tar-rekwiżit li jiġu inklużi fil-kalkolu ta' din ir-rata l-ispejjeż kollha msemmija fl-Artikolu 3(g) tad-Direttiva 2008/48, għandu jitqies li l-indikazzjoni ta' RPAI li ma tirriflettix b'mod fidil dawn l-ispejjeż kollha ċċaħħad lill-konsumatur mill-possibbiltà li jiddetermina l-portata tal-impenn tiegħu, bl-istess mod bħall-assenza ta' indikazzjoni ta' din ir-rata. Konsegwentement, sanzjoni ta' dekadenza tal-persuna li ssellef tad-dritt tagħha għall-interessi u għall-ispejjeż, fil-każ ta' indikazzjoni ta' RPAI li ma tinkludix l-imsemmija spejjeż kollha, tirrifletti l-gravità ta' tali ksur u għandha natura dissważiva u proporzjonata.
- 56 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għat-tieni u għat-tielet domanda għandha tkun li l-Artikolu 10(2)(g) u l-Artikolu 23 tad-Direttiva 2008/48 għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux li, meta kuntratt ta' kreditu għall-konsum ma jsemmix RPAI li tinkludi l-ispejjeż kollha previsti fl-Artikolu 3(g) ta' din id-direttiva, dan il-kuntratt jitqies eżenti mill-interessi u mill-ispejjeż, b'tali mod li l-annullament tiegħu jwassal biss għall-ħlas lura, mill-konsumatur ikkonċernat, tal-kapital misluf.

Fuq ir-raba' domanda

- 57 Permezz tar-raba' domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 4(2) tad-Direttiva 93/13 għandux jiġi interpretat fis-sens li klawżoli li jirrigwardaw servizzi anċillari għal kuntratt ta' kreditu għall-konsum, li jagħtu lill-konsumatur li jixtri dawn is-servizzi prijorità fl-eżami tal-applikazzjoni tiegħu għal kreditu u t-tqeghid għad-dispożizzjoni tas-somma mislufa kif ukoll il-possibbiltà ta' differiment tal-ħlas lura tal-pagamenti mensili jew ta' tnaqqis tal-ammont tagħhom, jaqgħu taħt is-sugġett prinċipali ta' dan il-kuntratt, fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, u għalhekk ma jistgħux jiġu suġġetti għal evalwazzjoni dwar in-natura ingusta tagħhom.
- 58 Preliminarjament, għandu jiġi osservat li, għalkemm, skont il-formulazzjoni ta' din id-domanda, is-servizzi anċillari inkwistjoni fil-kawża prinċipali kienu previsti fi ftehim anċillari għall-kuntratt ta' kreditu kkonċernat, tali indikazzjoni ma tirriżultax ċar mit-talba għal deċiżjoni preliminari. Madankollu, peress li l-klawżoli li jirrigwardaw dawn is-servizzi huma intrinsikament marbuta ma' dan il-kuntratt, huma ma jistgħux jeżistu b'mod awtonomu, fl-assenza ta' dan il-kuntratt, u l-ispejjeż relatati mal-imsemmija servizzi huma inklużi fil-pjan ta' rimbors tas-self. Dawn

il-klawżoli għandhom, għalhekk, jiġu analizzati fil-kuntest tal-imsemmi kuntratt u fid-dawl tas-sugġett tiegħu, indipendentement mill-kwistjoni dwar jekk humiex inkluzi fil-kuntratt stess jew fi ftehim aċċessorju għal dan tal-aħħar.

- 59 F'dan ir-rigward, għandu jittfakkar li l-Artikolu 4(2) tad-Direttiva 93/13 jistabbilixxi eċċezzjoni għall-mekkaniżmu ta' sħarriġ fil-mertu tal-klawżoli ingusti, kif previst fil-kuntest tas-sistema ta' protezzjoni tal-konsumaturi implimentata minn din id-direttiva, u li, għalhekk, din id-dispożizzjoni għandha tiġi interpretata b'mod strett (sentenza tal-20 ta' Settembru 2017, Andriuc et, C-186/16, EU:C:2017:703, punt 34 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata).
- 60 Fir-rigward tal-kategorija tal-klawżoli kuntrattwali li jaqgħu taħt il-kunċett ta' "sugġett prinċipali tal-kuntratt", fis-sens tal-imsemmija dispożizzjoni, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li dawn il-klawżoli għandhom jinftiehem bħala li huma dawk li jistabbilixxu l-provvisti essenzjali ta' dan il-kuntratt u li, bħala tali, jikkaratterizzawh. Għall-kuntrarju, il-klawżoli li għandhom natura aċċessorja meta mqabbla ma' dawk li jiddefinixxu l-essenza stess tar-rapport kuntrattwali ma jistgħux jaqgħu taħt dan il-kunċett (sentenza tal-20 ta' Settembru 2017, Andriuc et, C-186/16, EU:C:2017:703, punti 35 u 36 kif ukoll il-ġurisprudenza ċċitata).
- 61 L-obbligi essenzjali ta' kuntratt ta' kreditu huma li l-persuna li ssellef tobbliġa ruħha, prinċipalment, li tqiegħed għad-dispożizzjoni lill-persuna li tissellef ċertu ammont ta' flus, u din tal-aħħar tobbliġa ruħha, min-naħa tagħha, prinċipalment li tħallas lura, bħala regola ġenerali bl-interessi, dan l-ammont fl-iskadenzi previsti (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tas-16 ta' Marzu 2023, Caixabank (Kummissjoni għall-ftuħ tas-self), C-565/21, EU:C:2023:212, punt 18 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 62 Fid-dawl tal-obbligu ta' interpretazzjoni stretta tal-Artikolu 4(2) tad-Direttiva 93/13, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li l-obbligu ta' remunerazzjoni għas-servizzi marbuta mal-eżami, mal-ġoti u mal-ipproċessar tas-self jew ta' servizzi simili oħra inerenti għall-attività tal-persuna li ssellef ikkawżat mill-ġoti tas-self ma jistax jitqies li jaqa' taħt is-servizzi essenzjali li jirriżultaw minn kuntratt ta' kreditu kif identifikati fil-punt preċedenti ta' din is-sentenza (sentenza tas-16 ta' Marzu 2023, Caixabank (Kummissjoni għall-ftuħ tas-self), C-565/21, EU:C:2023:212, punti 22 u 23).
- 63 Għandu jittfakkar ukoll li l-klawżoli indikati f'din id-dispożizzjoni jaħarbu mill-evalwazzjoni tan-natura ingusta tagħhom fil-każ biss li l-qorti nazzjonali kompetenti tqis, wara eżami individwali ta' kull każ, li dawn tfasslu mill-bejjieġ jew fornitur b'mod ċar u li jinftiehem (sentenza tal-5 ta' Ġunju 2019, GT, C-38/17, EU:C:2019:461, punt 31 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 64 F'dan il-każ, fir-rigward tal-klassifikazzjoni tal-klawżoli dwar l-ispejjeż relatati mas-servizzi anċillari inkwistjoni fil-kawża prinċipali, mid-deċizzjoni tar-rinviju jirriżulta li dawn is-servizzi jirrigwardaw il-prijorità mogħtija lill-konsumatur li jixtri dawn tal-aħħar fl-eżami tal-applikazzjoni tiegħu għal kreditu u t-tqegħid għad-dispożizzjoni tas-somma mislufa kif ukoll il-possibbiltà ta' differiment tal-ħlas lura tal-pagamenti mensili jew ta' tnaqqis tal-ammont tagħhom.
- 65 Fid-dawl tal-ġurisprudenza mfakkra fil-punti 61 u 62 ta' din is-sentenza, ma jidhirx għalhekk li l-imsemmija servizzi jirrigwardaw l-essenza stess tar-relazzjoni kuntrattwali kkonċernata, jiġifieri, minn naħa, it-tqegħid għad-dispożizzjoni ta' somma flus mill-persuna li ssellef u, min-naħa l-oħra, il-ħlas lura ta' din is-somma, bħala regola ġenerali bl-interessi, skont l-iskadenzi previsti, fatt li madankollu għandu jiġi vverifikat mill-qorti tar-rinviju.

- 66 Barra minn hekk, jekk, wara l-eżami li hija għandha twettaq fil-kuntest tal-ewwel domanda, il-qorti tar-rinviju tasal għall-konkluzjoni li l-ispejjeż relatati mas-servizzi anċillari inkwistjoni fil-kawża prinċipali kellhom jiġu inklużi fl-“ispiża totali tal-kreditu għall-konsumatur”, fis-sens tal-Artikolu 3(g) tad-Direttiva 2008/48, u, għaldaqstant, fir-RPAI, fis-sens ta’ dan l-Artikolu 3(i), dan ma jfissirx li l-klawżoli li jirrigwardaw dawn l-ispejjeż jaqgħu awtomatikament taħt l-eskluzjoni prevista fl-Artikolu 4(2) tad-Direttiva 93/13.
- 67 Fil-fatt, kif il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet fil-punt 47 tas-sentenza tas-26 ta’ Frar 2015, Matei (C-143/13, EU:C:2015:127), il-portata eżatta tal-kunċett ta’ “suġġett prinċipali” fis-sens tal-Artikolu 4(2) tad-Direttiva 93/13, ma tistax tiġi ddeterminata permezz tal-kunċett ta’ “spiża totali tal-kreditu għall-konsumatur”, fis-sens tal-Artikolu 3(g) tad-Direttiva 2008/48. Għalhekk, il-fatt li tipi differenti ta’ spejjeż huma inklużi fl-ispiża totali ta’ kreditu għall-konsum ma huwiex determinanti sabiex jiġi stabbilit li dawn l-ispejjeż jaqgħu taħt l-obbligi essenzjali tal-kuntratt ta’ kreditu kkonċernat (ara, f’dan is-sens, is-sentenza tat-3 ta’ Settembru 2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 u C-252/19, EU:C:2020:631, punt 69).
- 68 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għar-raba’ domanda għandha tkun li l-Artikolu 4(2) tad-Direttiva 93/13 għandu jiġi interpretat fis-sens li klawżoli li jirrigwardaw servizzi anċillari għal kuntratt ta’ kreditu għall-konsum, li jaqgħu lill-konsumatur li jixtri dawn is-servizzi prijorità fl-eżami tal-applikazzjoni tiegħu għal kreditu u t-tqeghid għad-dispożizzjoni tas-somma mislufa kif ukoll il-possibbiltà ta’ differiment tal-hlas lura tal-pagamenti mensili jew ta’ tnaqqis tal-ammont tagħhom, ma jaqgħux, bħala prinċipju, taħt is-suġġett prinċipali ta’ dan il-kuntratt, fis-sens ta’ din id-dispożizzjoni, u għalhekk għandhom ikunu suġġetti għall-evalwazzjoni dwar in-natura ingusta tagħhom.

Fuq il-hames domanda

- 69 Permezz tal-hames domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 93/13, moqri flimkien mal-punt 1(o) tal-Anness ta’ din id-direttiva, għandux jiġi interpretat fis-sens li klawżola ta’ kuntratt ta’ kreditu għall-konsum li tippermetti lill-konsumatur ikkonċernat jiddiferixxi jew jagħmel bidla fil-pagamenti mensili tal-kreditu permezz tal-hlas ta’ spejjeż addizzjonali, minkejja li ma huwiex ċert li dan il-konsumatur ser jagħmel użu minn din il-possibbiltà, hija ta’ natura ingusta.
- 70 L-Anness tad-Direttiva 93/13, li għalih jagħmel riferiment l-Artikolu 3(3) ta’ din id-direttiva, jinkludi lista indikattiva u mhux eżawrjenti ta’ klawżoli li jistgħu jiġu ddikjarati bħala ingusti, li fosthom hemm, fil-punt 1(o) ta’ dan l-anness, dawk li għandhom bħala suġġett u bħala effett li jeħtieġu lill-konsumatur iwettaq l-obbligi tiegħu minkejja li l-bejjiegh jew fornitur ma jeżegwix l-obbligi tiegħu.
- 71 Mill-formulazzjoni ta’ dan il-punt 1(o) jirriżulta li dan ma jkoprix klawżola ta’ kuntratt ta’ kreditu li tippermetti lill-konsumatur ikkonċernat jiddiferixxi jew jagħmel bidla fil-pagamenti mensili tal-kreditu permezz tal-hlas ta’ spejjeż addizzjonali, sa fejn tali klawżola tipprevedi obbligu eventwali li l-bejjiegh jew fornitur huwa, bħala prinċipju, obbligat jeżegwixxi, bħala korrispettiv għall-ispejjeż li jikkorrispondu għal flessibbiltà ikbar mogħtija lill-konsumatur fl-eżekuzzjoni ta’ dan il-kuntratt.

- 72 Madankollu, dan ma jfissirx li tali klawżola ma tistax titqies li hija ingusta, skont l-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 93/13, jekk din ma tkunx giet innegożjata individwalment u jekk, minkejja r-rekwiżit ta' *bona fide*, tkun toħloq għad-detriment tal-konsumatur żbilanċ sinjifikattiv bejn id-drittijiet u l-obbligi tal-partijiet li joħorġu mill-kuntratt.
- 73 Fir-rigward tal-kwistjoni dwar jekk klawżola kuntrattwali partikolari hijiex ingusta jew le, l-Artikolu 4(1) tad-Direttiva 93/13 jipprevedi li n-natura ingusta ta' klawżola kuntrattwali għandha tiġi evalwata b'teħid inkunsiderazzjoni tan-natura tal-oġġetti jew servizzi li huma s-suġġett tal-kuntratt u b'riferiment, fil-mument tal-konklużjoni tal-kuntratt, għaċ-ċirkustanzi kollha eżistenti mal-konklużjoni tiegħu, kif ukoll tal-klawżoli l-oħra kollha tal-kuntratt jew ta' kuntratt ieħor li jiddependi fuqu.
- 74 Fi kwalunkwe każ, għandu jittfakkar li, fl-evalwazzjoni tan-natura possibbilment ingusta ta' klawżola kuntrattwali, hija l-qorti tar-rinviju li għandha tiddeċiedi dwar il-klassifikazzjoni ta' din il-klawżola skont iċ-ċirkustanzi partikolari tal-każ inkwistjoni, u l-Qorti tal-Ġustizzja għandha tislet mid-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 93/13 il-kriterji li l-qorti nazzjonali tista' jew għandha tapplika matul l-eżami ta' klawżoli kuntrattwali fir-rigward ta' dawn id-dispożizzjonijiet (sentenza tal-10 ta' Settembru 2020, A (Sullokazzjoni ta' akkomodazzjoni soċjali), C-738/19, EU:C:2020:687, punt 31 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 75 Minn dan isegwi li, f'dan il-każ, hija l-qorti tar-rinviju li għandha tiddetermina jekk il-klawżola li tippermetti lill-konsumatur ikkonċernat jiddiferixxi jew jagħmel bidla fil-pagamenti mensili tal-kreditu permezz tal-ħlas ta' spejjeż addizzjonali, indipendentement mill-fatt jekk dan il-konsumatur ikunx effettivament għamel użu minn tali servizzi, għandhiex titqies li hija ingusta fid-dawl taċ-ċirkustanzi kollha eżistenti mal-konklużjoni tal-kuntratt ta' kreditu.
- 76 Għal dan l-għan, kemm in-natura trasparenti ta' din il-klawżola, kif meħtieġ mill-Artikolu 5 tad-Direttiva 93/13 (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-10 ta' Ġunju 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-609/19, EU:C:2021:469, punt 62 u l-ġurisprudenza ċċitata), kif ukoll il-marġni ta' evalwazzjoni li għandha l-persuna li ssellef fil-kuntest ta' talba għal bidla tal-pjan ta' ħlas lura tal-kreditu jikkostitwixxu kriterji li għandhom jittieħdu inkunsiderazzjoni fl-evalwazzjoni tan-natura ingusta tal-imsemmija klawżola, u b'mod partikolari tal-eventwali żbilanċ kuntrattwali maħluq minnha.
- 77 F'dan l-aħħar rigward, hija wkoll il-qorti tar-rinviju li għandha tibbilanċja l-ammont tal-ispejjeż addizzjonali ġġenerati mill-akkwist tas-servizz ikkonċernat u l-ammont tas-self mogħti, billi tiegħu inkunsiderazzjoni wkoll l-ispejjeż kollha marbuta mal-kuntratt ta' kreditu inkwistjoni fil-kawża prinċipali. Fil-fatt, il-Qorti tal-Ġustizzja diġà ddeċidiet li, meta evalwazzjoni ekonomika ta' natura kwantitattiva turi żbilanċ sinjifikattiv, dan jista' jiġi kkonstatat mingħajr ma jkun hemm bżonn li jiġu eżaminati elementi oħra. Fil-każ ta' kuntratt ta' kreditu, tali konstatazzjoni tista' b'mod partikolari ssir jekk is-servizzi pprovduti bħala korrispettiv tal-ispejjeż esklużi l-interessi ma jaqgħux b'mod raġonevoli taħt is-servizzi mwettqa fil-kuntest tal-konklużjoni jew tal-ġestjoni ta' dan il-kuntratt, jew jekk l-ammonti imposti fuq il-konsumatur bħala spejjeż ta' għoti u ta' ġestjoni ta' self jidhru manifestament sproporzjonati meta mqabbla mal-ammont misluf (sentenza tat-23 ta' Novembru 2023, Provident Polska, C-321/22, EU:C:2023:911, punt 47 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 78 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għall-ħames domanda għandha tkun li l-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 93/13 għandu jiġi interpretat fis-sens li klawżola ta' kuntratt ta' kreditu għall-konsum li tippermetti lill-konsumatur ikkonċernat jiddiferixxi jew jagħmel bidla

fil-pagamenti mensili tal-kreditu permezz tal-ħlas ta' spejjeż addizzjonali, minkejja li ma jkunx ċert li dan il-konsumatur ser jagħmel użu minn din il-possibbiltà, tista' tkun ta' natura ingusta meta, b'mod partikolari, dawn l-ispejjeż ikunu manifestament sproporzjonati meta mqabbla mal-ammont tas-self mogħti.

Fuq is-sitt domanda

- 79 Permezz tas-sitt domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 6(1) u l-Artikolu 7(1) tad-Direttiva 93/13, moqrija fid-dawl tal-prinċipju ta' effettività, għandhomx jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu leġislazzjoni nazzjonali li tippermetti li konsumatur jiġi obligat ibati parti mill-ispejjeż tal-proċedura meta, wara l-konstatazzjoni tan-nullità ta' klawżola kuntrattwali minhabba n-natura ingusta tagħha, it-talba tiegħu għall-ħlas lura tal-ammonti li jkun hallas indebitament skont din il-klawżola tintlaqa' biss parzjalment.
- 80 B'mod partikolari, din il-qorti tistaqsi jekk l-interpretazzjoni li waslet għaliha l-Qorti tal-Ġustizzja fil-punt 99 tas-sentenza tas-16 ta' Lulju 2020, Caixabank u Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 u C-259/19, EU:C:2020:578), tapplikax biss meta jkun impossibbli fil-prattika jew eċċessivament diffiċli li tiġi ddeterminata l-portata tad-dritt ta' konsumatur għall-ħlas lura ta' somom li huwa jkun hallas abbażi ta' klawżola ddikjarata ingusta jew jekk din l-interpretazzjoni tapplikax ukoll fis-sitwazzjonijiet kollha li fihom it-talba tiegħu għall-ħlas lura ta' dawn is-somom tintlaqa' biss parzjalment.
- 81 Skont l-imsemmija qorti, jekk hija ma tilqax kompletament it-talba ta' S.R.G., billi tiddeċiedi jew li l-klawżoli li jirrigwardaw is-servizzi anċillari inkwistjoni fil-kawża prinċipali jaqgħu taħt is-suġġett prinċipali tal-kuntratt, fis-sens tal-Artikolu 4(2) tad-Direttiva 93/13, jew li l-ispejjeż relatati ma' dawn is-servizzi ma għandhomx jiġu inklużi fir-RPAI skont id-Direttiva 2008/48, jew li t-talba dwar id-dekadenza tal-persuna li ssellef tad-dritt tagħha għall-interessi u għall-ispejjeż għandha tintlaqa' biss parzjalment, hija għandha wkoll tiddeċiedi dwar it-tqassim tal-ispejjeż, skont l-Artikolu 78 tal-GPK.
- 82 Għandu jtfakkar li t-tqassim tal-ispejjeż ta' proċedura ġudizzjarja quddiem il-qorti nazzjonali jaqa' taħt l-awtonomija proċedurali tal-Istati Membri bla ħsara għall-osservanza tal-prinċipji ta' ekwivalenza u ta' effettività (sentenza tat-22 ta' Settembru 2022, Servicios prescriptor y medios de pagos EFC, C-215/21, EU:C:2022:723, punt 34 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 83 Għalkemm il-prinċipju ta' effettività ma jipprekludix, b'mod ġenerali, li l-konsumatur ibati ċerti spejjeż legali meta jippreżenta rikors intiz sabiex tiġi kkonstatata n-natura ingusta ta' klawżola kuntrattwali (sentenza tas-7 ta' April 2022, Caixabank, C-385/20, EU:C:2022:278, punt 51), għandu jiġi osservat ukoll li d-Direttiva 93/13 tagħti lill-konsumatur dritt li jadixxi qorti sabiex tiġi kkonstatata n-natura ingusta ta' klawżola kuntrattwali u sabiex tiġi eskluża l-applikazzjoni tagħha, dritt li n-natura effettiva tiegħu għandha tiġi pprezervata. Għaldaqstant, is-sistema ta' tqassim tal-ispejjeż ta' tali proċedura ma għandhiex tiddisswadi lill-konsumatur milli jeżerċita dan id-dritt (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tat-22 ta' Settembru 2022, Servicios prescriptor y medios de pagos EFC, C-215/21, EU:C:2022:723, punt 37 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 84 Fil-punt 99 tas-sentenza tas-16 ta' Lulju 2020, Caixabank u Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 u C-259/19, EU:C:2020:578), il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li l-Artikolu 6(1) u l-Artikolu 7(1) tad-Direttiva 93/13 kif ukoll il-prinċipju ta' effettività għandhom jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu sistema li tippermetti li parti mill-ispejjeż proċedurali tiġi imposta fuq il-konsumatur skont l-ammont tas-somom imħallsa indebitament li jithallsu lura lilu wara

l-konstatazzjoni tan-nullità ta' klawżola kuntrattwali minhabba n-natura ingusta tagħha, peress li tali sistema toħloq ostakolu sostanzjali li jista' jiskoraġġixxi lill-konsumaturi milli jeżerċitaw id-dritt għal sħarriġ ġudizzjarju effettiv tan-natura potenzjalment ingusta tal-klawżoli kuntrattwali kif stabbilit mid-Direttiva 93/13.

- 85 Is-sistema proċedurali tal-intaxxar tal-ispejjeż ikkonċernata mill-kawża li tat lok għal din is-sentenza, kienet tippermetti, kif jirriżulta mill-punt 94 ta' din tal-aħħar, li ma jigix ikkundannat il-bejgiegħ jew fornitur għall-ispejjeż kollha meta tintlaqa' kompletament l-azzjoni għal nullità ta' klawżola kuntrattwali ingusta mressqa minn konsumatur, iżda meta tintlaqa' biss parzjalment l-azzjoni għall-ħlas lura tas-somom imħallsa skont din il-klawżola.
- 86 Mill-ġurisprudenza li tirriżulta mill-imsemmija sentenza jirriżulta li, fis-sitwazzjoni li fiha t-talbiet li jirrigwardaw l-annullament ta' klawżola kuntrattwali minhabba n-natura ingusta tagħha huma kompletament ammessi, is-sempliċi fatt li l-ħlas lura tas-somom imħallsa b'applikazzjoni ta' din il-klawżola huwa biss parzjali, minhabba l-eżistenza ta' Prattika kontradittorja ta' natura li tipprekludi lill-konsumatur milli jikkwantifika korrettament it-talba tiegħu għall-ħlas lura ta' dawn is-somom, ma jippermettix li parti mill-ispejjeż proċedurali tiġi imposta fuqu, skont l-ammont tas-somom imħallsa indebitament li jithallsu lura lilu.
- 87 Konsegwentement, ma jistax jiġi eskluż li konsumatur jista' jkollu jbatu parti mill-ispejjeż li huwa jkun sostna sabiex jippreżenta azzjoni intiża sabiex tiġi kkonstatata n-natura ingusta ta' klawżola kuntrattwali fil-każ ta' ammissjoni parzjali, wara l-konstatazzjoni tan-nullità ta' din il-klawżola, tat-talba tiegħu għall-ħlas lura tas-somom li jkun hallas indebitament bis-saħħa ta' din tal-aħħar, b'mod partikolari, meta dan il-konsumatur jeżerċita d-drittijiet tiegħu għal ħlas lura b'*mala fide*. Madankollu, jekk, wara li tintlaqa' l-azzjoni għal nullità, tintlaqa' biss parzjalment it-talba għal ħlas lura, minhabba li fil-prattika huwa impossibbli jew eċċessivament diffiċli, għall-imsemmi konsumatur, li tiġi ddeterminata l-portata tad-dritt tiegħu għall-ħlas lura ta' dawn is-somom, sistema proċedurali li permezz tagħha l-istess konsumatur għandu jbatu parti mill-ispejjeż relatati ma' tali proċedura tista' tiddisswadih milli jeżerċita d-drittijiet mogħtija lilu mid-Direttiva 93/13.
- 88 Fid-dawl ta' dawn il-kunsiderazzjonijiet, ir-risposta għas-sitt domanda għandha tkun li l-Artikolu 6(1) u l-Artikolu 7(1) tad-Direttiva 93/13, moqrija fid-dawl tal-prinċipju ta' effettività, għandhom jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu leġiżlazzjoni nazzjonali li tippermetti li konsumatur jiġi obligat ibati parti mill-ispejjeż proċedurali meta, wara l-konstatazzjoni tan-nullità ta' klawżola kuntrattwali minhabba n-natura ingusta tagħha, tintlaqa' biss parzjalment it-talba tiegħu għall-ħlas lura ta' somom li huwa hallas indebitament skont din il-klawżola, minhabba li fil-prattika huwa impossibbli jew eċċessivament diffiċli li tiġi ddeterminata l-portata tad-dritt ta' dan il-konsumatur għall-ħlas lura ta' dawn is-somom.

Fuq l-ispejjeż

- 89 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija dik il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, minbarra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (Id-Disa' Awla) taqta' u tiddeċiedi:

- 1) L-Artikolu 3(g) tad-Direttiva 2008/48/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-23 ta' April 2008 dwar ftehim ta' kreditu għall-konsumatur u li tħassar id-Direttiva tal-Kunsill 87/102/KEE,

għandu jiġi interpretat fis-sens li:

L-ispejjeż relatati ma' servizzi anċillari għal kuntratt ta' kreditu għall-konsum, li jagħtu lill-konsumatur li jixtri dawn is-servizzi prijorità fl-eżami tal-applikazzjoni tiegħu għal kreditu u t-tqeghid għad-dispożizzjoni tas-somma mislufa kif ukoll il-possibbiltà ta' differiment tal-hlas lura tal-pagamenti mensili jew ta' tnaqqis tal-ammont tagħhom, jaqgħu taht il-kunċett ta' "spiża totali tal-kreditu għall-konsumatur", fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, u, konsegwentement, taht dak ta' "RPAI", fis-sens ta' dan l-Artikolu 3(i), meta l-akkwist tal-imsemmija servizzi jkun obligatorju għall-kisba tal-kreditu kkonċernat jew meta dawn jikkostitwixxu skema intiża sabiex taħbi l-ispiża reali ta' dan il-kreditu.

- 2) L-Artikolu 10(2)(g) u l-Artikolu 23 tad-Direttiva 2008/48

għandhom jiġu interpretati fis-sens li:

ma jipprekludux li, meta kuntratt ta' kreditu għall-konsum ma jsemmix rata ta' imposta percentwali fis-sena li tinkludi l-ispejjeż kollha previsti fl-Artikolu 3(g) ta' din id-direttiva, dan il-kuntratt jitqies eżenti mill-interessi u mill-ispejjeż, b'tali mod li l-annullament tiegħu jwassal biss għar-restituzzjoni, mill-konsumatur ikkonċernat, tal-kapital misluf.

- 3) L-Artikolu 4(2) tad-Direttiva tal-Kunsill 93/13/KEE tal-5 ta' April 1993 dwar klawżoli ingusti f'kuntratti mal-konsumatur,

għandu jiġi interpretat fis-sens li:

klawżoli li jirrigwardaw servizzi anċillari għal kuntratt ta' kreditu għall-konsum, li jagħtu lill-konsumatur li jixtri dawn is-servizzi prijorità fl-eżami tal-applikazzjoni tiegħu għal kreditu u t-tqeghid għad-dispożizzjoni tas-somma mislufa kif ukoll il-possibbiltà ta' differiment tal-hlas lura tal-pagamenti mensili jew ta' tnaqqis tal-ammont tagħhom, ma jaqgħux, bhala principju, taht is-sugġett principali ta' dan il-kuntratt, fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, u għalhekk għandhom ikunu sugġetti għall-evalwazzjoni dwar in-natura ingusta tagħhom.

- 4) L-Artikolu 3(1) tad-Direttiva 93/13

għandu jiġi interpretat fis-sens li:

klawżola ta' kuntratt ta' kreditu għall-konsum li tippermetti lill-konsumatur ikkonċernat jiddiferixxi jew jagħmel bidla fil-pagamenti mensili tal-kreditu permezz tal-hlas ta' spejjeż addizzjonali, minkejja li ma jkunx ċert li dan il-konsumatur ser jagħmel użu minn din il-possibbiltà, tista' tkun ta' natura ingusta, meta, b'mod

partikolari, dawn l-ispejjeż ikunu manifestament sproporzjonati meta mqabbla mal-ammont tas-self mogħti.

5) L-Artikolu 6(1) u l-Artikolu 7(1) tad-Direttiva 93/13, moqrija fid-dawl tal-prinċipju ta' effettività,

għandhom jiġu interpretati fis-sens li:

jipprekludu leġislazzjoni nazzjonali li tippermetti li konsumatur jiġi obligat ibati parti mill-ispejjeż proċedurali, meta, wara l-konstatazzjoni tan-nullità ta' klawżola kuntrattwali minhabba n-natura ingusta tagħha, tintlaqa' biss parzjalment it-talba tiegħu għall-ħlas lura ta' somom li huwa ħallas indebitament skont din il-klawżola, minhabba li fil-prattika huwa impossibbli jew eċċessivament diffiċli li tiġi ddeterminata l-portata tad-dritt ta' dan il-konsumatur għall-ħlas lura ta' dawn is-somom.

Firem